

Spoštovani!

Pišemo vam kot odgovorni oz. vodstveni osebi zavoda, v katerem se morda nahajajo osebe, ki jim je bila odvzeta prostost. Želimo vas seznaniti z zakonskimi osnovami in s postopki, po katerih bo potekal obisk oziroma nadzor nad delovanjem zavoda s strani Varuha človekovih pravic Republike Slovenije.

Republika Slovenija je 15. 4. 1993 ratificirala Konvencijo proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju. Generalna skupščina Organizacije združenih narodov (v nadaljevanju OZN) je 18. 12. 2002 sprejela tudi Opcijski protokol h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (v nadaljevanju: Opcijski protokol). Skladno z njim je vsaka država pogodbenica med drugim tudi zavezana, da na državni ravni ustanovi, določi ali vzdržuje enega ali več organov za obiskovanje zaradi preprečevanja mučenja ali drugega okrutnega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (v nadaljevanju: državni preventivni mehanizem). Z Zakonom o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 20/2006) je bil v Republiki Sloveniji za državni preventivni mehanizem določen Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh). Člen 4 tega zakona namreč določa, da pristojnosti in naloge državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju DPM) po Opcijskem protokolu v skladu z njegovim 17. členom izvršuje Varuh, v dogovoru z njim pa tudi v Sloveniji registrirane nevladne organizacije ter organizacije, ki so pridobile status humanitarne organizacije v Sloveniji.

DPM ima po Opcijskem protokolu pooblastila, da:

- redno preverja ravnanje z osebami, ki jim je odvzeta prostost,
- daje priporočila odgovornim organom, da bi izboljšali razmere in ravnanja s temi osebami in
- predloži predloge in pripombe k veljavnim ali predlaganim zakonom.

Da bi DPM lahko izpolnil svoje naloge in pooblastila, Opcijski protokol v 20. členu določa zavezo, da se izvajalcem DPM med drugim zagotovi tudi dostop do krajev odvzema prostosti in informacij v zvezi z njimi.

Skladno s 4. členom Opcijskega protokola pomeni odvzem prostosti vsako obliko pridržanja ali zapora ali namestitve osebe v javni ali zasebni zavod, ki ga ta oseba po odredbi sodne, upravne ali katere koli druge oblasti ne sme zapustiti po svoji volji. Pri tem mora vsaka država pogodbenica dovoliti obiske (tudi) DPM na katerem koli kraju, ki je v njeni pristojnosti in pod njenim nadzorom, kjer so ali bi lahko bile osebe, ki jim je bila odvzeta prostost na podlagi odredbe javne oblasti ali na njihovo pobudo ali z njihovo izrecno ali tiho privolitvijo (v nadaljevanju: kraji odvzema prostosti).

Kraj in čas nadzora ter člane skupine DPM za opravo nadzora na posameznem kraju, določi Varuh za vsak primer posebej. Pri tem upošteva program obiskov, ki ga v ta namen sprejme skupaj z izbranimi organizacijami, po potrebi pa tudi druge okoliščine, ki bi terjale takojšen obisk.

Seznamamo vas, da DPM v tem letu načrtuje obisk tudi vašega zavoda kot enega izmed možnih krajev odvzema prostosti. Ob našem obisku bo opravljen razgovor z vodstvom in osebjem zavoda, ogled prostorov in pogovori z naključno izbranimi stanovalci.

V prilogi tega dopisa je tudi vprašalnik, s pomočjo katerega želimo zbrati nekatere osnovne podatke o delovanju zavoda, ki ga bodo obiskali člani DPM. Vnaprej pripravljene odgovore nam bodo omogočali, da bo obisk potekal hitreje in bolj učinkovito, predvsem pa se bomo lažje usmerili v vsebinska vprašanja.

Vprašalnik vam na vašo željo lahko posredujemo tudi v elektronski obliki.

Poročila o dosedanjih obiskih DPM so objavljena v letnih poročilih Varuha, v poročilih o delovanju DPM in spletni strani www.varuh-rs.si.

Dr. Zdenka Čebašek-Travnik, dr. med.
varuhinja človekovih pravic

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

2. Ali stanovalci katerega izmed oddelkov, navedenih v tabeli 1, svojega oddelka oziroma zavoda morda ne morejo zapuščati po lastni volji? Iz kakšnega razloga je vzpostavljen tak režim?

3. Na kakšne načine se stanovalcem (morda) onemogoča zapuščanje oddelka oziroma zavoda (na primer bunka namesto kljuke na vratih, poseben ključ za poziv dvigala, napotitev nazaj na oddelek s strani receptorja, geslo oz. šifra za odpiranje vrat)?

4. V kakšnih primerih zaklepate tudi vrata sob ali drugih prostorov znotraj oddelkov, ki jih stanovalci morda ne morejo zapuščati po lastni volji?

5. Ali so v zavodu prostori oziroma oddelki, katerih vsaj del je tudi pod (avdio) videonadzorom in če, kako je ta nadzor urejen (njegov obseg, kje so nameščene kamere, kam se prenaša slika in morebiti tudi zvok, ali se posnetki hranijo in koliko časa, kdo in kdaj jih sme pregledovati)?

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

6. Kje se nahaja sestrška soba (za oddelke, ki jih stanovalci morda ne morejo zapuščati po lastni volji)? Ali je ta soba na oddelku, kako je označena, koliko metrov je od sestrške sobe do najbolj oddaljene sobe stanovalca?

7. Kako je urejen sistem zvoncev za klic v sili za oddelke, ki jih stanovalci morda ne morejo zapuščati po lastni volji: kje se nahajajo sprožilci, kje vse se nato vidi, da je bil zvonec sprožen, kako so stanovalci obveščeni o teh napravah, ...)? Ali se preverja odzivni čas osebja?

8. Kako rešujete nevšečnosti glede (pre)pogostega neupravičenega sprožanja zvonca za klic v sili pri posamičnih stanovalcih?

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

9. Opišite prosim, kako poteka sprejem stanovalca v oddelek, ki ga ne more zapuščati po lastni volji (kdo ga sprejme, ali je seznanjen, da oddelka ne more zapustiti, mu je pri tem izročena kakšna literatura, in podobno). Če imate za sprejem predviden protokol ali obrazec, ga prosimo priložite.

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

VAROVANI ODDELEK PO ZAKONU O DUŠEVNEM ZDRAVJU (ZDZdr)

10. Vnesite podatke v spodnjo tabelo:

Tabela 2

število sprejemov (sedanjih) stanovalcev v varovani oddelek		število (sedanjih) stanovalcev, ki jim je bilo zadržanje v varovanem oddelku že podaljšano		število (sedanjih) stanovalcev z omejitvami pravic iz 12. člena ZDZdr**	
s privolitvijo	brez privolitve				

** Prosimo, da zgornji tabeli priložite tudi kopije treh tozadevnih sklepov

11. Kolikšna je čakalna doba za sprejem v varovani oddelek zavoda v primeru privolitve za takšno nastanitev in kolikšna, ko gre za sprejem na podlagi sklepa sodišča?

12. Na kakšen način se v varovanih oddelkih zavoda zagotavljajo nadzor, posebna zaščita in varstvo stanovalcev?

13. Kakšne so izkušnje zavoda glede udejanjanja določb Zakona o duševnem zdravju glede sprejema v obravnavo v varovani oddelek (čas, ko sodišču posredujete predloge za tak sprejem, morebitne težave s postopanjem sodišča, in podobno dalje)? Opišite tiste dele zakona, ki vam v praksi morda povzročajo težave.

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI
WWW.VARUH-RS.SI

POSEBNI IN DRUGI VAROVALNI UKREPI

14. Vnesite podatke v spodnjo tabelo:

Tabela 3

POSEBNI VAROVALNI UKREP (PVU) po ZDZdr	število uporab PVU v času dveh mesecev***	(od tega) PVU odredil zdravnik	(od tega) PVU uvedel strokovni delavec
telesno oviranje s pasovi			
omejitev gibanja znotraj enega prostora			

***izbrano obdobje dveh
(zaporednih) mesecev za zgornjo
tabelo: _____

Prosimo, da zgornji tabeli priložite
tudi:

- kopijo evidence o izvajanju PVU (drugi odstavek 99. člena ZDZdr) za čas dveh zaporednih (drugih, kot v zgornji tabeli) mesecev
- kopije petih obvestil zdravnika direktorju zavoda o odreditvi in izvedbi PVU v času dveh zaporednih (različnih od prve alineje in zgornje tabele) mesecev
- kopije petih pisnih zaznamkov strokovnih delavcev o obvestilu zdravnika o uvedbi PVU v istem obdobju kot pri drugi alineji

15. Opišite prosim čim bolj podrobno, kako v zavodu nadzorujete in spremljate vitalne funkcije osebe, pri kateri se izvajajo PVU. Če imate v ta namen pripravljene obrazce, jih prosimo priložite.

16. Opišite prosim čim bolj podrobno, na kakšen način in ob kakšnih priložnostih se v zavodu izvaja telesno oviranje s pasovi:

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: +386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

17. Ali se v zavodu srečujete s kakršnimikoli težavami pri izvajanju PVU oziroma udejanjanju tozadevnih določb ZDZdr (spoštovanje predpisanih rokov, obveščanje, ipd.) ?

18. Ali je bilo odrejanje oziroma izvajanje PVU v zavodu že kdaj predmet inšpekcijskega oziroma kakšnega drugega nadzora (katerega, kdaj, ugotovitve, ipd.)?

19. Ali v zavodu uporabljate tudi druge (varovalne) ukrepe (na primer ograjico na postelji, preprečevanje padcev z vozička,...)? Kdo uvede morebitne take (varovalne) ukrepe in, ali se dokumentira tudi uporabo le-teh?

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

KADROVSKA ZASEDBA

20. Ali je sedanja kadrovska zasedenost oddelkov, ki jih stanovalci (morda) ne morejo zapuščati po lastni volji, skladna s kadrovskimi normativi tako na socialnem, kot zdravstvenem področju, in ali po vaši oceni s ta(ko) kadrovska zasedba zmorete) delo v teh oddelkih opravljati dovolj kakovostno? Kako je z usposabljanjem oziroma izobraževanjem zaposlenih?

21. Vnesite podatke v spodnjo tabelo:

Tabela 4

sestava osebja, prisotnega v oddelkih, ki jih stanovalci morda ne morejo zapuščati po lastni volji

v dopoldanskem času	v popoldanskem času	v nočnem času	ob vikendih

22. Ali zavod omogoča opravljanje dela v splošno korist oziroma v korist lokalne skupnosti kot nadomestitev kazni zapora ali globe, izrečene v postopku v prekršku? V kakšnem obsegu? Kakšne so vaše izkušnje v zvezi s tem? Ali zavod izvaja programe s prostovoljci? Če da, prosim na kratko opišite te programe. Če ne, opišite razloge za to.

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

ZDRAVSTVENA IN DRUGA OSKRBA STANOVALCEV

23. Na kakšen način in kako pogosto se stanovalcem, ki oddelka morda ne morejo zapuščati po lastni volji, zagotavlja zdravstvena oskrba oziroma stik z izbranim zdravnikom? Ali se v tej smeri vodi kakšna posebna evidenca oziroma statistični podatki?

24. Na kakšen način in kako pogosto se stanovalcem, ki oddelka morda ne morejo zapuščati po lastni volji, zagotavlja stik s psihiatrom? Ali se v tej smeri vodi kakšna posebna evidenca oziroma statistični podatki?

25. Kakšen je povprečen odzivni čas za nujen obisk zdravnika v sobi stanovalca? Ali se naročanje nujnih obiskov posebej evidentira?

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

26. Kako pogosto in kje se izvaja telesna nega (kapanje) za tiste stanovalce, ki tega več ne zmorejo sami?

27. Na kakšen način in kako pogosto se še (po)skrbi za higieno stanovalcev, ki tega sami več ne (z)morejo (umivanje zob, striženje nohtov, striženje las, menjava osebne perila in podobno)?

28. Koliko stanovalcev v oddelkih, ki jih morda ne morejo zapuščati po lastni volji, je inkontinentnih? Kako pogosto jim osebje zamenja plenice? Ali v zvezi z uporabo plenice želite izpostaviti kakšno težavo?

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

OSTALO

29. Ali zavod razpolaga tudi z zunanjimi oziroma zelenimi površinami, kjer se lahko zadržujejo stanovalci? Kako pogosto lahko tam preživlja čas tudi stanovalec, ki oddelka oziroma zavoda ne more zapuščati po lastni volji?

30. Kakšne so vsakodnevne možnosti za stanovalca, ki oddelka oziroma zavoda ne more zapuščati po lastni volji, glede bivanja na svežem zraku (na primer na oddelčni terasi ali podobno) v poletnem in zimskem času oziroma ob lepem in neprijaznem vremenu?

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI

31. Kateri skupni prostori, ki omogočajo varno izvajanje dnevnih aktivnosti, terapij in rekreacije, so dostopni stanovalcu, ki oddelka oziroma zavoda ne more zapuščati po lastni volji?

32. Kakšna je praksa pri vročanju pošte, ki pride v zavod naslovljena na stanovalca in je potrebno opraviti osebno vročitev? Posebej tudi pojasnite prosim, kako ravnate v primerih, ko tak stanovalec ni sposoben podpisati vročilnice ali ni sposoben razumeti pomena vročitve take pošiljke oziroma njene vsebine?

33. Na kakšne načine lahko poda(ja)jo pritožbe stanovalci, ki oddelka (morda) ne morejo zapuščati po lastni volji? Kakšne so takšne pritožbene poti? Kako se pritožbe obravnava?

VARUH ČLOVEKOVIH PRAVIC RS

DUNAJSKA 56, 1109 LJUBLJANA TELEFON: +386 1 47 500 50 FAKS: + 386 1 47 500 40
BREZPLAČNI TELEFONSKI KLIC IN INFORMACIJE: 080 15 30 E-MAIL: INFO@VARUH-RS.SI

WWW.VARUH-RS.SI